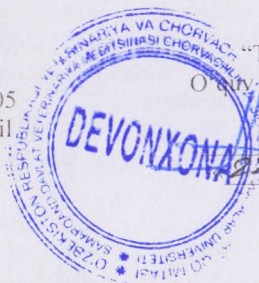

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI

Ro'yxatga olindi:
№ BD-60812200 – 2.05

«08» 01 2024 yil

“TASDIQLAYMAN”

O'quv-ishlari bo'yicha prorektor

q.x.f.d., professor

A.A.Elmuurodov

2024 yil

“YAYLOVLAR AGROKLASTERI”

FANNING ISHCHI O'QUV DASTURI
(SILLOBUSI)

(Sirtqi ta'lim 3-hosqich talabalari uchun)

Bilim sohasi:	800000	– Qishloq, o'rmon, baliq xo'jaligi va veterinariya
Ta'lim sohasi:	810000	– Qishloq xo'jaligi
Ta'lim yo'nalishlari:	60812200	– O'simlikshunoslik (yaylov-cho'l o'simlikshunosligi)

Samarqand – 2024 yil

Fanning ishchi o'quv dasturi (sillabusi) 2022 yilda tasdiqlangan o'quv reja va fan dasturiga muvofiq ishlab chiqildi.

Tuzuvchilar:

- N.Xalilov** - SamDVMChBU, "O'simlikshunoslik va yem-xashak yetishtirish" kafedrası mudiri, qishloq xo'jalik fanlari doktori, professor
- A.Omonov** - SamDVMChBU, "O'simlikshunoslik va yem-xashak yetishtirish" kafedrası q.x.f.f.d., (PhD).

Taqrizchilar:

- A.L.Sanaqulov** - Sharof Rashidov nomidagi Samarqand Davlat Universiteti Biokimyo instituti professori, q.x.f.d.
- S.Sanayev** - Samarqand agroinnovatsiyalar va tadqiqotlar instituti. "O'simlikshunoslik va meva - sabzavotchilik" kafedrası professori q.x.f.d., (PhD)

Fanning ishchi o'quv dasturi "O'simlikshunoslik va yem-xashak yetishtirish" kafedrasining 2024 yil "28" 08 dagi "8" -son yig'ilishida muhokamadan o'tgan va fakultet Kengashida muhokama qilish uchun tavsiya etilgan.

Kafedra mudiri:

Xalilov N.

Fanning ishchi o'quv dasturi "Agrotexnologiya" fakulteti Kengashida muhokama etilgan va foydalanishga tavsiya qilingan (202__ yil ____ dagi ____ -sonli bayonnoma).

Fakultet kengashi raisi:

Berdimuratov E.

O'quv – uslubiy boshqarma
boshlig'i, professor v.b.:

Ro'ziqulov R.F.

Fan Sillabusi
Samarqand veterinariya meditsinasi instituti

Fan to'g'risida ma'lumot

Fan shifri: YA2604

Fan nomi: **Yaylov agroklasteri**

Semestr/yil: 6-semestr/2024-2025 o'quv yili

Kafedra: **O'simlikshunoslik va yem-xashak yetishtirish**

Soatlar/kreditlar: 2,0 ECTS (60 auditoriya soati, 60 soat mustaqil ta'lim)

Ma'ruza	Amaliy mashg'ulot	Laboratoriya mashg'ulotlari	Mustaqil ta'lim	Jami
6	6	8	100	120

Fan bo'yicha mashg'ulotlarning joylashuvi:

Auditoriya vaqti: dars jadvaliga asosan

Talablar:

Fan uchun mas'ul kafedra: **O'simlikshunoslik va yem-xashak yetishtirish**

Instruktor to'g'risida ma'lumot

Kafedra joylashgan joyi: **SamVMU, 5-o'quv binosi, 510-xona**

Telefon: +99899-595-56-40 ish telefoni; mobil: +99899-595-56-40

E.mail: 7257150@mail.ru Ish vaqti: Uchrashuvga ko'ra

I. Fanni o'qitishdan maqsad - "Yaylovlar agroklasteri" fanining o'qitishdan maqsad – talabalarga cho'l va adir yaylovlaridan samarali foydalanishda klaster tizimi hamda ularning maxsuldorligini oshirish, qorako'lechilik yaylovlarini tubdan yaxshilashda klaster tizimi, qorako'lechilik yaylovlari holatini yaxshilovchi istiqbolli fitomeliiorantlar va ularni parvarishlash texnologiyalari, mollarni yaylovdan oqilona foydalanishga imkon beradigan yangi tizimlarni o'rgatishdan iborat.

II. Fanning vazifasi – nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalarga erishish uchun fan respublika tabiiy va madaniy yaylovlarini barqaror rivojlanishida yaylovlar klasteri fanining ahamiyati to'g'risida batafsil tushuncha va bilimlarni shakllantirishdan iborat. Shuningdek, yaylovlar klasteriga oid yangiliklar hamda ularni bugungi kunda qishloq xo'jaligida qo'llanilishi bo'yicha ma'lumotlarga ega bo'ladilar, uslubiy yondashuv hamda ilmiy dunyo qarashini shakllantirish vazifalarini bajaradi va bu bo'yicha nazariy-amaliy bilimlarni uzviylik va uzluksizlikda o'rgatishdan iborat.

III. Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

- yaylovlarda keng tarqalgan o'simliklar turi, yaylov o'simliklarini tashqi tuzilishi, morfologik belgilari ildizi, poyasi, bargi, guli, mevasi, ularning tashqi muhit bilan uzviy bog'liqligi, yaylov o'simliklarini yetishtirishda klasteri o'rni, yaylov o'simliklarida yuqori hosil olish uchun sifatli agrotexnologiyalarni qo'llash,

o'simliklarni ekish muddat va me'yorlarini to'g'ri tanlash, mavsum davomida yaylovlarda yuqori natija beradigan o'simliklar haqida *tasavvurga ega bo'lishi*;

-o'simliklarning hayotiy shakllari tushunchasi, qorako'lchilik hududlari o'simliklarining hayotiy shakllari. Cho'l va adir o'simlik turlari ildiz tizimining shakllanishi, cho'l o'simliklarining rivojlanish bosqichlari, cho'l o'simliklarining ko'payish, urug'lanish, tarqalish, qayta tiklanish xususiyatlari. Yaylov o'simliklari hayotining davomiyligi, o'sish, rivojlanish bosqichlari, ontogenezi *ko'nikmalariga ega bo'lish*;

-Chorvachilik xo'jaliklarida mollarni bir maydondan boshqa hududlarga yoki maydonlarga ko'chirib boqishning bir necha sabablari va ularning ahamiyati. xo'jalikning asosiy yaylov hududida ma'lum mavsumda foydalanishga mo'ljallangan yaylov maydonining kamchilligi yoki etishmasligi, qisqa mavsumli yaylov maydonlarining me'yoridan ortiq (tog' yaylovlari), xo'jalikda mavjud yaylov maydonlarining bir talay sabablar tufayli foydalanilmay turganligi bo'yicha xulosa qilish *malakasiga ega bo'lishi kerak*.

IV. O'qitish usullari:

Fanni o'qitish jarayonida zamonaviy uslublardan foydalanish, sohadagi muammolarni ta'limning ommaviy shakllari bilan bog'lab, talabalarning nazariy bilimlarini amaliy mashg'ulotlar orqali mustahkamlab borish lozim. O'quv materiallarini talabalar tomonidan unumli o'zlashtirish uchun ko'rgazmali qurollar o'qitishning texnik vositalari, hayvonlar organlarining quruq va ho'l preparatlari hamda hayvonlar anatomiyasi bo'yicha chop etilgan ma'ruza matnlaridan keng foydalanish, talaba bilimni baholash tizimini joriy etish. Ma'ruza mashg'ulotlarida ilg'or pedagogik texnologiyalar foydalaniladi.

"Yaylovlar agroklasteri" kursini loyihalashtirishda quyidagi asosiy konseptual yondoshuvlardan foydalaniladi:

Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim.

Tizimli yondoshuv.

Faoliyatga yo'naltirilgan yondoshuv.

Dialogik yondoshuv.

Hamkorlikdagi ta'limni tashkil etish.

Muammoli ta'lim.

V. Fanning tarkibiy tuzilishi:

5.1. "Yaylovlar agroklasteri" fanidan rejalashtirilgan ma'ruza mashg'ulotlarining kalendar tematik rejasi

Ma'ruza mashg'ulotlari			
№	mavzulari	rejasi	soat
1-modul. Kirish, Fanning mohiyati, uning maqsadi va vazifalari			
1.1	Kirish, Fanning mohiyati, uning maqsadi va vazifalari	1.1.1. Yaylovlar agroklasteri fanining respublikadagi ahvoli, istiqbollari	2

VIII. Baholash

Talabalarning fanlarni o'zlashtirishi 5 ballik tizimda baholanadi.

5 (a'lo) baho:

Xulosa va qaror qabul qilish;
Ijodiy fikrlay olish;
Mustaqil mushohada yurita olish;
Olgan bilimlarini amalda qo'llay olish;
Mohiyatini tushunish;
Bilish, aytib berish;
Tasavvurga ega bo'lish;

4 (yaxshi) baho:

Mustaqil mushohada yurita olish;
Olgan bilimlarini amalda qo'llay olish;
Mohiyatini tushunish;
Bilish, aytib berish;
Tasavvurga ega bo'lish;

3 (qoniqarli) baho:

Mohiyatini tushunish;
Bilish, aytib berish;
Tasavvurga ega bo'lish;

2 (qoniqarsiz) baho:

Dasturni o'zlashtirmaganlik;
Fanning mohiyatini bilmaslik;
Aniq tasavvurga ega bo'lmaslik;
Mustaqil fikrlay olmaslik.

3. Maxmudov M.M., Haydarov Z. Yaylovshunoslik q/x oliy o'quv yurti talabalari (bakalavriat yo'nalishi) uchun darslik. "N.Doba"XT matbaa, Toshkent, 2011.

4. Wintizburger W., Toderich K. N., Mardonov B. K., Mahmudov M.M. Ronglands of the orid and semi-orid sonos in Uzbekistan. Franse, Paris. Copyright, 2013.

5. Margaret J. McMahon, Anton M. Kofranek, Vincent E. Ubatzky. Plant science, publishers, Copyright, New York, 2011.

6. Chandrasekaran B., Annadurai K., Samasundaram E.A textbook of Agronomiy. New aje international (P) limited, publishers, Copyright, New Delhi 2012.

7. B. Chandrasekaran K.Annadurai E.Somasundaram "A textbook of AGRONOMY". Copyright © New Delhi, 2011

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. "O'zbekiston" NMIU, 2017 yil. — 47 bet.

2. Mirziyoyev Sh.M. "Oliy ta'lim tizimini yanada rivojlantirish chora – tadbirlari to'g'risida" gi 2017 yil 20 apreldagi PQ-2909-sonli Qarori. Toshkent, 2017 yil.

3. Бабаев А. Г., Зонн И. С. В и другие Пустыни. М., Изд "Мысль", 2011.

4. Коровин Ю.П. Растительност Средней Азии и Южного Казахстана. К 1., АН Узбекистана, Ташкента, 2011.

5. Практикум по технологии производства продукции растениеводства. Автор: Фирсов И.П. М., издательство: Лан, 2014.

Axborot manbaalari

1. www.zivonet.uz

2. www.lex.uz

3. www.agro.uz

		1.1.2. Yaylovlar agrokasteri fanining maqsadi va vazifalari. 1.1.3. Klaster tushunchasi tarifi, Yaylovdagi oziqa ekinlarining diversifiksiyasi	
2-modul. Yaylovshunoslikning biologik asoslari			
2.1	Yaylovshunoslikning biologik asoslari	2.1.1. O'simliklarning hayotiy shakllari tushunchasi, qorako'lichilik hududlari o'simliklarining hayotiy shakllari. 2.1.2. Cho'l va adir o'simlik turlari ildiz tizimining shakllanishi. 2.1.3. Yaylov o'simliklari hayotining davomiyligi, o'sish, rivojlanish bosqichlari, ontogenezi.	2
2.2	Yaylovshunoslikning ekologik asoslari.	2.2.1. Ekologiya va asosiy ekologik omillar (abiotik, biotik). 2.2.2. Qorako'lichilik hududlari asosiy ekologik omillarining xususiyatlari. 2.2.3. Cho'l mintaqasi o'simliklarining tuproqqa nisbatan bo'linishi (psammofitlar, galofitlar, gipsofitlar) haqida tushunchalar.	2
Jami:			6

5.2. "Yaylovlar agroklasteri" fanidan rejalashtirilgan amaliy mashg'ulotlarining kalendar tematik rejasi

Amaliy mashg'ulotlar			
№	mavzulari	rejasi	soat
1.	Qorako'lichilik yaylovlari o'simliklarining asosiy ozuqa guruhlari	1.1. Yaylovlar agroklasteri fanining maqsad va vazifalari. 1.2. Ozuqabob o'simlik turlari. 1.3. Ozuqalar haqida tushincha	2
2.	Turli yaylov tiplari ozuqa zahiralari bevosita aniqlash	2.1. Fitomeliorantlar xususida tushuncha. 2.2. Yaylovlarda yuqori ozuqabob o'simliklar. 2.3. Yaylovlar tiplari haqida tushincha.	2
3.	Madaniy yaylovlar barpo etishning texnologik asoslari	3.1. Yaylov o'simliklari hayotining davomiyligi, o'sish, rivojlanish bosqichlari. 3.2. Tabiiy yaylovlarda tarqalgan o'simliklarning botanik tarkibi va ularning o'rganilganlik darajasi.	2
Jami:			6

5.3. “Yaylovlar agroklasteri” fanidan rejalashtirilgan laboratoriya mashg’ulotlarining kalendar tematik rejasi

Amaliy mashg’ulotlar			
№	mavzulari	rejasi	soat
1.	Yantoqning ozuqaviyligi va muhim biologik va xo’jalik xossalari	1.1. Yaylovlar agroklasteri fanining maqsad va vazifalari. 1.2. Ozuqabob o’simlik turlari. 1.3. Ozuqalar haqida tushincha	2
2.	Qumli cho’llarda dag’al poyali o’simliklar va ularning vakillarini	2.1. Fitomeliorantlar xususida tushincha. 2.2. Yaylovlarda yuqori ozuqabob o’simliklar. 2.3. Yaylovlar tiplari haqida tushincha.	2
3.	Butalar va yarim butalar biologiyasi. fiziologik, morfologik va xo’jalik xususiyatlarini	3.1. Yaylov o’simliklari hayotining davomiyligi. o’sish, rivojlanish bosqichlari. 3.2. Tabiiy yaylovlarda tarqalgan o’simliklarning botanik tarkibi va ularning o’rganilganlik darajasi.	2
4.	Izen (sahro bedasi) o’simligining yaylovbopligi	4.1. Kampirchapon o’simligining tashqi ko’rinishi. 4.2. Bangidevonani zaharlilik xususiyatini aniqlash. 4.3. qiltiq o’simligini zararlilik xususiyati.	2
Jami:			8

VI. “Yaylovlar agroklasteri” fanidan rejalashtirilgan talabalar mustaqil ta’limining kalendar tematik rejasi

№	Mustaqil ta’lim mavzulari	Amalga oshirish mexanizmi	Bajarish muddati	Hajmi (soatda)
1	O’zbekiston Respublikasining yaylovlar to’g’risidagi qonun va qarorlari.	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Fevral 2025	8
2	O’zbekiston Respublikasining tabiiy yaylovlaridagi asosiy o’simlik turlari.	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Fevral 2025	8
3	Sug’oriladigan madaniy yaylovlarga yomg’irlatib sug’orishda klaster usuli.	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Mart 2025	8
4	Sug’oriladigan yaylovlar tashkil etishda klaster tizimi.	Adabiyotlardan konspekt qilib	Mart 2025	8

		referat yozish		
5	Tabiiy yaylovlarning inqirozi va ularni oldini olish chora tadbirlari	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	Aprel 2025	8
6	O'zbekiston Respublikasining yaylovlar to'g'risidagi qonun va qarorlari.	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Aprel 2025	8
7	O'zbekiston Respublikasining tabiiy yaylovlaridagi asosiy o'simlik turlari.	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Aprel 2025	8
8	Sug'oriladigan madaniy yaylovlarga yomg'irlatib sug'orishda klaster usuli.	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	May 2025	8
9	Sug'oriladigan yaylovlar tashkil etishda klaster tizimi.	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	May 2025	8
10	Tabiiy yaylovlarning inqirozi va ularni oldini olish chora tadbirlari	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	May 2025	8
11	O'zbekiston Respublikasining yaylovlar to'g'risidagi qonun va qarorlari.	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Fevral 2025	6
12	O'zbekiston Respublikasining tabiiy yaylovlaridagi asosiy o'simlik turlari.	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Fevral 2025	6
13	Sug'oriladigan madaniy yaylovlarga yomg'irlatib sug'orishda klaster usuli.	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Mart 2025	4
14	Sug'oriladigan yaylovlar tashkil etishda klaster tizimi.	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Mart 2025	4
Jami:				100

VII. Adabiyotlar

Asosiy adabiyotlar

1. Ataboyeva H.N., Xudoyqulov J.B. "O'simlikshunoslik" Darslik. Fan va texnologiyalar. Toshkent 2018 yil

2. Mirzayev O.F. Yem-xashak yetishtirish. Darslik. Mehnat. Toshkent. 2014.